
Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Överklagande gällande val av ledamot i kyrkofullmäktige i Ä församling, G stift

I samband med att stiftsstyrelsen i G stift avslutade valet till kyrkofullmäktige i Ä församling, gjorde stiftsstyrelsen bedömningen att X inte var valbar till uppdrag som förtroendevald i församlingen. Anledningen till det var att X innehade ett vikariat som kyrkoherde i H församling.

X har överklagat valet och anfört följande: Jag fick muntligt besked från stiftsjuristen i G stift att jag inte blivit utsedd till ledamot i kyrkofullmäktige i Ä församling på grund av att jag inte var valbar. Det skäl som angavs var att jag innehar ett vikariat som kyrkoherde i H församling. Enligt stiftsstyrelsens tolkning kan jag inte vara anställd som kyrkoherde i ett pastorat i G kyrkliga samfällighet och dessutom förtroendevald i ett annat pastorat i samfälligheten. Både Ä församling och H församling ingår i G kyrkliga samfällighet och kommer även att göra det efter den 1 januari 2014. – Utifrån 33 kap. 5 § kyrkoordningen kan jag både sitta i kyrkofullmäktige i Ä församling och samtidigt inneha en anställning som kyrkoherde i H församling. Bestämmelserna i kyrkoordningen relaterar till att man inte kan vara anställd i samma församling/pastorat som man ska vara förtroendevald i. Så är inte fallet här eftersom Ä och H församlingar är två egna församlingar/pastorat trots att de ingår i G kyrkliga samfällighet.

Stiftsstyrelsen har yttrat sig och avstyrkt bifall till överklagandet. I sitt yttrande anför stiftsstyrelsen följande.

Enligt 33 kap. 5 § kyrkoordningen är den inte valbar till uppdrag som förtroendevald i en församling som är anställd i församlingen eller i det pastorat där församlingen ingår och som på grund av sina uppgifter har en ledande ställning bland de anställda. En kyrkoherde inom en samfällighet uppfattas som anställd hos denna. Av Valprövningsnämndens avgörande VN 30-2001 framgår att en kyrkoherde i en samfällighet anses ha en ledande ställning bland de anställda. X har sedan februari 2010 ett vikariat som kyrkoherde i H församling inom G kyrkliga samfällighet och var enligt uppgift vikarierande kyrkoherde på valdagen den 15 september 2013. Enligt uppgift i organisationsregistret vikarierar hon även första halvåret 2014. – Stiftsstyrelsen gör bedömningen att X har en ledande ställning bland de anställda och att hon därmed inte är valbar till ett uppdrag som förtroendevald i kyrkofullmäktige i Ä församling inom G kyrkliga samfällighet.

Valprövningsnämnden har därefter hemställt att stiftsstyrelsen ska yttra sig dels i fråga om bestämmelsen i 33 kap. 5 § kyrkoordningen ska tolkas på det sättet att den som har en ledande ställning bland de anställda i samfälligheten inte är valbar till ett sådant uppdrag som avses i bestämmelsen, dels i fråga om vilka av de anställda som omfattas av bestämmelsen som har en ledande ställning i en samfällighet.

Stiftsstyrelsen har i ett yttrande anfört följande. Samma regelverk gäller för hela Svenska kyrkan, såväl stora samfälligheter som mindre. En samfällighet är enligt kyrkoordningen arbetsgivare för alla anställda i en samfällighet. En kyrkoherde i en församling inom en samfällighet har alltså samfälligheten som arbetsgivare (och samfälligheten utgör en turordningskrets vid tillämpning av regelsystemet i lagen om anställningsskydd inför beslut om uppsägning). Att kyrkoråd i en församling kan anställa viss personal innebär inte att samfälligheten inte längre skulle vara arbetsgivare. Av avgörandet VN 30-2001 framgår att en kyrkoherde i en samfällighet anses ha en ledande ställning bland de anställda. Därefter har kyrkoordningen 2009 förtydligats och reglerats så att en kyrkoherde leder all verksamhet i församlingen. Än mer har det alltså markerats att en kyrkoherde har en ledande ställning, en kyrkoherde har ingen chef. – Vilka av de anställda som omfattas av 33 kap. 5 § som har en ledande ställning i en samfällighet kan inte besvaras uttömmande. Stiftsstyrelsen bedömer att, i vart fall, utöver kyrkoherdar i församlingar som ingår i en samfällighet, även exempelvis kanslichef vid kyrkoförvaltning har en ledande ställning.

X har fått del av stiftsstyrelsens yttranden och genmält följande. I Valprövningsnämndens beslut VN 30-2001 blev det beslutat att en kyrkoherde anställd i en samfällighet inte kan sitta i samfälliga kyrkofullmäktige. Här nämns ingenting om direktvalt kyrkoråd i en samfällighet. Allt sedan kyrkovalet 2001 har det suttit kyrkoherdar i samfällighetens kyrkoråd trots att de varit anställda i samfälligheten. Detta har sedan fortsatt kyrkovalet 2005 och 2009. Sedan kyrkovalet 2009 sitter jag själv i ett direktvalt kyrkoråd inom samfälligheten, samtidigt som jag är kyrkoherde i en av samfällighetens församlingar. – Efter den 1 januari 2014 kommer G kyrkliga samfällighet vara den enda samfällighet som finns i Svenska kyrkan. G kyrkliga samfällighet är så stor att den inte kan jämföras med övriga samfälligheter. I samfälligheten kommer det, efter nämnda datum, att finnas 28 församlingar med varsin kyrkoherde. Att i en sådan stor samfällighet säga att en av 28 kyrkoherdar har en ledande ställning i samfälligheten är att dra alldeles för stora växlar på vad en kyrkoherde kan påverka när det gäller en annan församling. Detsamma gäller vad en förtroendevald i ett kyrkoråd kan påverka när det gäller en annan församling. Jag ställer mig frågande till vilka beslut jag som kyrkoherde i en församling kan påverka i en annan församling som förtroendevald. Övergripande ansvar för ekonomi och personal i samfälligheten har samfälliga kyrkofullmäktige. En förtroendevald i ett kyrkoråd kan inte styra över de beslut som fattas av detta fullmäktige. – När det kommer till förtur till tjänster inom samfälligheten är detta inte aktuellt eftersom jag endast är tillfälligt förordnad som kyrkoherde då jag i grunden är pensionär.

Valprövningsnämndens bedömning

Bestämmelser om valbarhetshinder för kyrkligt anställda för uppdrag som förtroendevald i en församling finns i 33 kap. 5 § kyrkoordningen. Där anges – såvitt nu är av intresse – att den inte är valbar som är anställd hos församlingen eller samfällighet i vilken församlingen ingår och som på grund av sina uppgifter har en ledande ställning bland de anställda.

Med ledande ställning avses enligt kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte en övergripande chefstjänst som kanslichef, kamrer, kyrkogårdschef eller annan förvaltningschef. Enligt förarbetena till bestämmelserna om valbarhet i 33 kap.

kyrkoordningen anses en kyrkoherde ha en ledande ställning bland de anställda. Av Valprovsnämndens avgörande VN 30-2001 framgår att en kyrkoherde i en församling som ingår i en samfällighet inte är valbar till uppdrag som förtroendevald i samfällda kyrkofullmäktige.

Bestämmelserna om valbarhetshinder bygger på uppfattningen att den som har en ledande ställning bland de anställda inte ska kunna väljas till ett beslutande organ där han eller hon är anställd. Av förarbetena framgår att rekvisitet ”ledande ställning” ska omfatta en mycket begränsad del av de anställda och det framhålls att väljarnas rätt att välja en viss person bör inskränkas i så liten utsträckning som möjligt vid indirekta val.

X var på valdagen anställd som kyrkoherde i H församling. Hon har således tillhört den kategori anställda som genom sin befattning i och för sig anses ha en ledande ställning bland de anställda i en samfällighet. I detta fall – och till skillnad från den situation som var föremål för nämndens bedömning i avgörandet VN 30-2001 – har valet emellertid inte avsett det beslutande organet samfällda kyrkofullmäktige i samfälligheten där X är anställd. Det har i stället avsett kyrkofullmäktige i Ä församling, dvs. en församling i samfälligheten där X inte tjänstgör som kyrkoherde och i egenskap av sådan rent faktiskt inte har en ledande ställning bland de anställda. Härtill kommer att fullmäktige i en församling som ingår i en samfällighet har en förhållandevis begränsad beslutanderätt jämfört med när en församling inte ingår i en samfällighet. Mot bakgrund av det anförda – och då den aktuella bestämmelsen om valbarhetshinder bör tillämpas restriktivt – gör Valprovsnämnden bedömningen att X får anses ha varit valbar vid valet till kyrkofullmäktige i Ä församling.

Valprovsnämnden bifaller därför överklagandet.

Beslutet får enligt 15 kap. 6 § kyrkoordningen inte överklagas.

Staffan Magnusson
ordförande

Stefan Nyman
sekreterare

I beslutet har deltagit: Staffan Magnusson, ordförande, Sigvard Olsson, Birgit Frigebo, Stig-Göran Fransson och Bertil Olsson.

Övrig närvarande: Per Virdesten.

SVENSKA KYRKANS VALPRÖVNINGSNÄMND

Postadress: 751 70 Uppsala

Telefon: 018-169500, fax: 018-169934